

Nr. 4 2003 • 43. årgang • kr 50,-

Tidsskrift for aktuelle språkspørsmål

SPRÅKLIG SAMLING

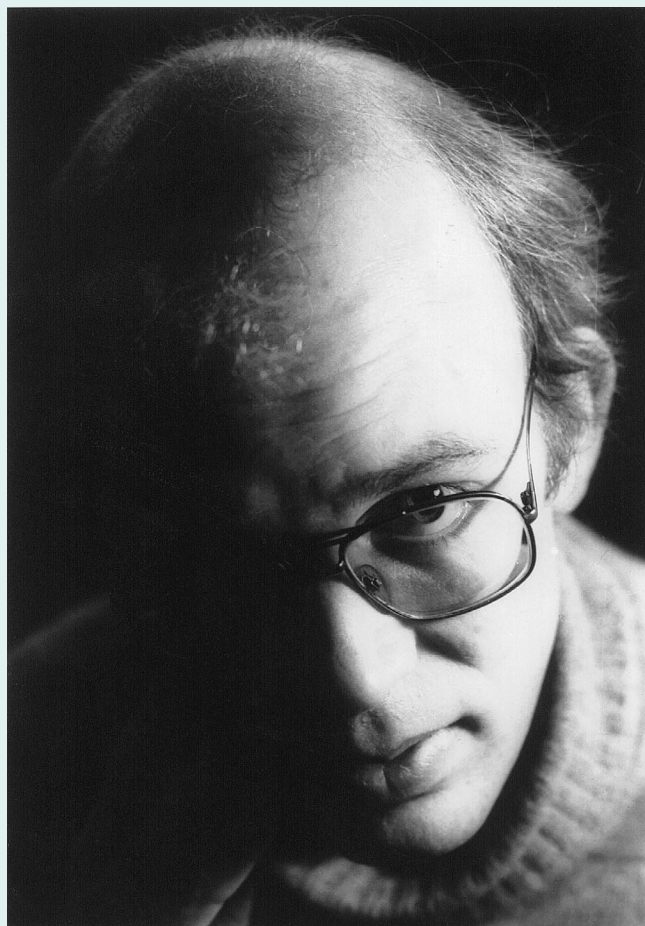
Litteraturprisen til Jo Eggen

Generasjonsskifte

Landsmøtet 2003

Nytt styre og nye lover

Er samnorsken dau?

Generasjonsskifte

Årets siste nummer kommer også denne gangen lovlig seint, men det skjedde såpass mye på slutten av 2003 at vi tror det var verdt å vente litt. Det har vært landsmøte, det har blitt delt ut litteraturpris, og det skjer mye både med organisasjonen og det vi jobber med.

Som den oppmerksomme leseren allerede vil ha merka seg, kommer denne utgava av bladet i ny bladbunad. Redaktøren er ny, og fra og med dette nummeret gjør vi også layout sjøl. Det gjør at vi kan spare litt penger, samtidig som vi får mulighet til å gjøre bladet mer spennende visuelt. Bladet vil fortsatt inneholde tradisjonelt stoff som polemikk og fagartikler, men den nye redaktøren ønsker også mer stoff med breiere appell, spesielt stoff som yngre lesere kan finne interessant.

I løpet av de siste tiåra har vi sett at dialektene i Norge har fått svært høy status. De har gått fra å bli karakterisert som pittoreske, museale, vulgære eller til og med «feil», til fullverdige språk som en nå i prinsipp kan bruke i så å si en hvilken som helst situasjon. Normert riksmålstale er redusert til én språkvariant blant mange, og kan ikke lenger sies å ha noen særlig status som allmenn talemålsnorm. LSS har lenge kjempa for fri dialektbruk i tale, og tida er nå moden for å feire denne seieren for dialektene, samtidig som vi må være på vakt mot tilbakeslag. Her i bladet ønsker vi å se nærmere på økt dialektbruk på forskjellige samfunnsområder i kommende artikler.

Landsmøtet blei avholdt på Blindern i november, med til dels store endringer i organisasjonen som resultat. Landsstyret er historie, og det som før het sentralstyret heter nå bare «styret». Organisasjonsledelsen er altså tilsynelatende kraftig slanka, men i praksis vil nok de færreste merke forskjell, ettersom landsstyret ikke har hatt noen særlig funksjon de siste åra.

Det er allmenn enighet i det nye styret om at Internett er der vi har framtida vår. For å nå ut med budskapet vårt er det helt avgjørende at vi har et solid nettsted med mye og variert innhold. Et nytt nettsted er under oppbygging nå, og vi håper at vi snart kan presentere det i bladet. Mens bladet fortsatt i stor grad vil være et medlemsblad, vil nettstedet være der vi skal nå nye tilhengere, og innholdet bør bli deretter. Det vil si at vi må ha stoff også for folk som har lite kjennskap til de temaene vi er opptatt av, samtidig som vi må kunne tilby mer spesialisert innhold for de som allerede kjenner oss og sakene våre. Som den nye lederen i LSS påpeker i artikkelen på neste side, er det mange unge som ikke kjenner mulighetene i det radikale bokmålet særlig godt. Der har vi en jobb å gjøre, og den kan vi best gjøre på Internett. Vi vil ikke gi så mange konkrete løfter om hva som kommer på nettsidene, men ideene er mange, og vi har nå den kompetansen som skal til for å realisere de fleste av dem.

Innholdet på nettstedet vil nødvendigvis overlape noe med bladet, men ikke mer enn at vi fortsatt kan forsvare abonnementsprisen. Vi har dessverre måttet sette opp prisen noe, men vi kan til gjengjeld love økt redaksjonell innsats!

Takk til Arne Torp

Arne Torp har altså gitt seg som redaktør for Språklig Samling etter å ha redigert nøyaktig ti årganger, samtidig som han har vært en av de viktigste skribentene i bladet. Vi takker for framifrå innsats!

SPRÅKLIG SAMLING

Ansvarlig redaktør: Hans-Christian Holm
epost: post@hcholm.net

Bladpengar: kr 150,-
Adressa til laget og bladet:
Postboks 626 Sentrum, 0106 Oslo
Postgiro 0803 5163787
Heimeside: <http://home.no.net/lss/>
ISSN 0333-0362

Utgitt av **Landslaget for språklig samling**
Organisasjonsnummer 886 343 922

Leiar: Vanja Røkkum Jahnsen
epost: vanja.r.jahnsen@optonet.no

Medlemspengar (inkluderer bladpengar):
kr 250,- pr. år
for skoleelevar, studentar
kr 125,- pr. år

Lederen har ordet

Når dette leses, har LSS for lengst fått nytt styre, og flere personer som har gjort en imponerende, mangeårig innsats for laget har trukket seg tilbake for å slippe nye krefter til. En representant for disse omtalte nye kreftene er undertegnede som som ny, påtroppende leder for LSS altså er den som skal hoppe etter Styrk Hansen. Leserne skal vite at jeg går til verket med en anelse ærefrykt, flust av pågangsmot og, trass i alle dystre spådommer om samnorskens skjebne, et svært så optimistisk blikk på framtida.

I den grad dette har interesse, er det vel rimelig at jeg starter «karrieren» med å presentere meg sjøl for lagets medlemmer og bladets lesere. Jeg kan jo begynne med å fortelle at jeg heter Vanja Røkkum Jahnsen og er 29 år gammel. Som lagets nestleder ved en anledning så treffende poengterte, er jeg altså en litt atypisk leder i LSS, all den tid jeg verken er mann eller middelaldrende. For å rette opp litt av dette noe utradisjonelle inntrykket, kan jeg legge til at jeg føyer meg pent inn i rekka av ledere og sentrale styremedlemmer med Cand. philolovitnemål og hovedfag i nordisk (Litt kontinuitet skal det da være.) Før jeg våren 2001, etter sju års studier, forlot Blindern, hadde jeg i tillegg til hovedfaget gjennomført grunnfag i psykologi og religionshistorie og tatt ettårig praktisk-pedagogisk utdanning. Etter endt utdanning starta jeg for alvor voksenlivet mitt, med inntog i det norske skoleverket, som lektor ved Stabekk videregående skole. Der har jeg vært så heldig å ha hatt mitt daglige virke i nesten to år, før jeg våren 2003 blei mor til ei lita jente. For tida bedriver jeg derfor bleieskift, leking og mating på heltid.

Men hvordan blei jeg egentlig involvert i LSS? Helt siden jeg som fersk grunnfagsstudent blei kjent med samnorsktanken, har den virka forlokkende og flott. Litt beskjemma var jeg nok i begynnelsen for å innrømme dette overfor mine

fnysende og hoderystende medstudenter, men likevel kunne jeg ikke fri meg fra følelsen av at dette var noe som virkelig tiltalte meg. Det var nok noe med den demokratiske grunntanken som gjorde det hele så forlokkende. I tillegg oppdaga jeg jo et skriftspråk som langt på vei speila min egen dialekt. Eureka! Som tredje generasjons oslojente med tilhørighet i flere av byens østlige bydeler, har a-ender og diftonger bestandig vært en naturlig del av mitt talemål, og etter noen måneders norskstudier gikk jeg bevisst inn for at dette også skulle gi seg utslag i det skriftlige språket mitt. Det var altså på grunnfaget jeg blei «samnorskning» i teori og praksis, men at jeg blei medlem av laget må jeg takke Eric Papazian, veilederen min på hovedfag, for. Jeg antar at han ut i fra språkforma i oppgava mi forsto at jeg hadde sympatier i retning av det radikale bokmålet og derfor introduserte meg for LSS, og gjorde meg klar over at det faktisk fantes et samnorsk-lag. Derfra var veien kort til innmelding, og medlem og styremedlem har jeg altså vært siden 2000.

Som nybakt leder i laget, er jeg programforplikta til å ha gjort meg opp noen tanker om framtida. Enkelte vil jo ha det til at ut i fra det som har skjedd på den politiske fronten det siste året, er det bare for LSS å legge inn årene. Dette synet er jeg selvfølgelig sterkt uenig i. LSS tåler så menn dagslys, sjøl om myndighetene offisielt har skrinlagt samnorsken. Ja, kanskje er det slik at vi trengs mer nå enn noen gang før. Slik jeg ser det, har LSS en viktig misjon så lenge det konservative bokmålet dominerer massivt i alle skriftlige massemedia. Hvem skal arbeide for bruken av folkemålsformer og en heving av statusen til disse, om ikke LSS? Ut fra den debatten som for tida pågår innad i laget, ser det ut til at fokuset dreies litt vekk fra det samnorske perspektivet og over på folkemålet og det radikale bokmålet. Dette vil altså si at vi vil konsentrere oss om å fremme

bruken av de radikale formene som i dag er tillatte i bokmålsnormalen. I den forbindelse ser jeg for meg at opplysningsarbeid er noe vi i høy grad bør prioritere i LSS. Etter nesten to år som norsklektor i vgs, har jeg flere ganger blitt overraska over elevenes uvitenhet om valgfrihet og valgmuligheter innen skriftnormalen. Når jeg med den største selvfølgelighet har brukt radikalt bokmål på tavla, transparenter, ukeplaner ol, har jeg svært ofte møtt undrende ansikter og vantro spørsmål om det virkelig er lov til å skrive sånn. Gang på gang har jeg latt meg overraske over elevenes mangelfulle kunnskaper om valgfriheten i det norske språket. (Her må det, for å unngå misforståelser, legges til at jeg jevnt over har hatt oppgående og flinke elever. Det er altså ikke evnene det har skorta på, men kjennskap til hva som faktisk er tillatt å skrive.) For meg har det vært en glede å fått sjansen til å drive opplysningsarbeid for framtidas voksne. Jeg mener bestemt at det finnes et stort potensial blant unge språkbrukere til å ta i bruk radikale og folkemålsnære former i mer formelle og nøytrale fora, all den tid disse formene florerer i uformelle medier som e-poster, sangtekster og sms. Men om dette skal oppnås må det altså opplysning til.

På tampen er det viktig å få fram at sjøl om LSS er inne i en fase med forandring og utvikling, er grunn-tankene og idégrunnlaget uforandrad: Vi vil fortsatt kjempe for en demokratisk språksituasjon i Norge, bygd på likeverd og toleranse. I lys av dette vil vi fortsette arbeidet med å gi det folkelige talemålet høyere sosial prestisje, slik at det kan få sette sitt preg på skriftspråket. Jeg ser fram til å få være med på dette viktige arbeidet, og leserne skal vite at jeg skal gjøre mitt ytterste for å gjøre en best mulig jobb for laget.

Vanja Røkkum Jahnsen

Litteraturprisen til Jo Eggen

PRESSEMELDING: SPRÅKLIG SAMLINGS LITTERATURPRIS 2003 TIL JO EGGEN

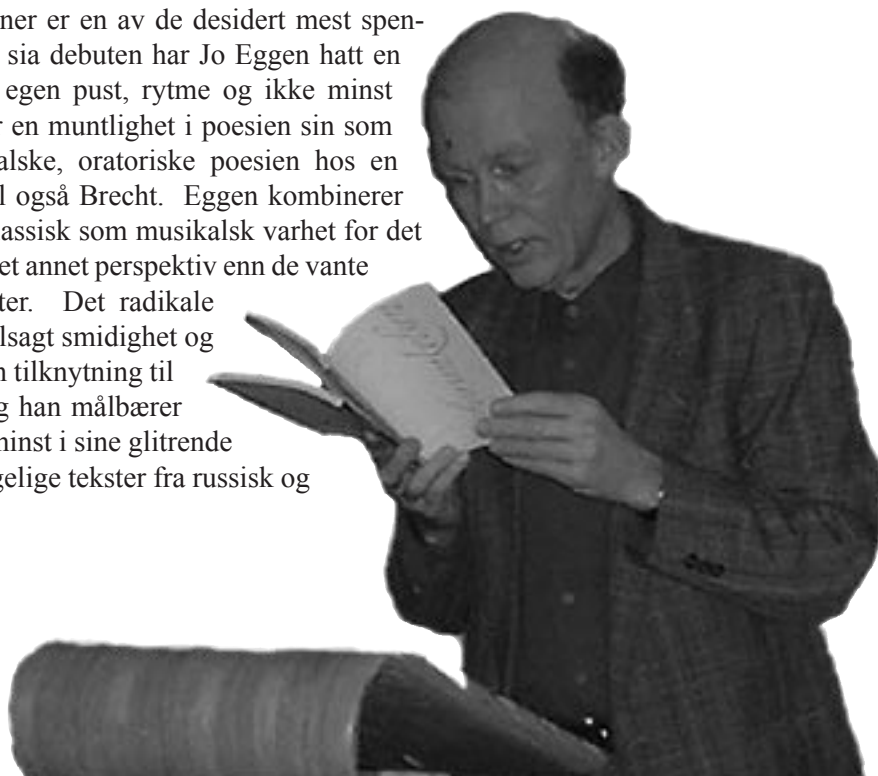
Forfatteren Jo Eggen er i dag tildelt Språklig samlings litteraturpris for 2003. Overrekkelsen finner sted i forlaget Aschehougs lokaler 10. desember klokka 11.30. Prisen deles ut årlig til en forfatter/skribent som skriver et folkelig, radikalt bokmål, og prispengene utgjøres av de årlige rentene av Tomas Refsdals litteraturfond, i år 30.000 kroner.

Prisjuryen har bestått av Åshild Rykkja, Arild Linneberg og Pål Styrk Hansen.

Jo Eggen er født i 1952 og bosatt i Oslo. Han debuterte på Gyldendal i 1980 med diktsamlinga *Ting og tings skygger* i 1980. For denne utgivelsen fikk han Tarjei Vesaas' debutantpris. De påfølgende åra kom samlingene *Inne og ute* (1982) og *Med klar og uklar stemme* (1983). Etter noen års pause ga han ut *Eksildikt: Idyller* i 1990. Så gikk det ni år før Eggen gjorde et markant comeback med diktsamlinga *Forsinkelsen* (1999), med undertittelen "dikt 1994-1999", nå på Aschehoug forlag. Den siste diktsamlinga hans heter *Forholdninger*, og kom i 2001.

I tillegg til begeistra omtaler, særlig for de siste diktsamlingene sine, har Eggen høsta lovord for sine gjendiktinger av østeuropeiske forfattere. Han behersker både russisk og tsjekkisk, og har i boka *Eg kviskrar det i svart kladd* (Samlaget 2001) gjendikta et utvalg tekster av Osip Mandelstam og andre *akmeister*.

Prisjuryen uttaler at årets prisvinner er en av de desidert mest spennende lyrikerne våre i dag. Helt sia debuten har Jo Eggen hatt en svært særegen stemme; med en egen pust, rytme og ikke minst kresen språkbevissthet. Han har en muntlighet i poesien sin som gir gjenlyd også av den musikalske, oratoriske poesien hos en dikter som Majakovskij, av og til også Brecht. Eggen kombinerer det språklige skarpe med noe så klassisk som musikalsk varhet for det vakre, og han kan med få linjer gi et annet perspektiv enn de vante på aktuelle storpolitiske konflikter. Det radikale bokmålet turnerer han med en sjølsagt smidighet og eleganse, nok ikke upåvirket av sin tilknytning til Hamar og det indre Østlandet, og han målbærer det beste i denne målforma ikke minst i sine glitrende oversettelser av vanskelig tilgjengelige tekster fra russisk og tsjekkisk.

PÅL STYRK HANSEN:

Juryens tale ved prisoverrekkelsen

I fjor – tvers over garden her – ga vi prisen til ØYVIND BERG, en vilter poet. I år – nok en.

Er det i poesien at det radikale bokmålet skal blomstre og ikke i revytekstene, som vaskekone- og fillepellerspråk? Neida; revy er en folkelig sjanger, her hører det radikale bokmålet hjemme. Her også! Det er det vi prøver å holde fram med denne prisen.

Fra Blindern husker jeg rullingsrøykende Jo Eggen med gulbrune nikotinfingre som alt da hadde KLOA, stotrende *hø – hø*, og med smell i ubeherska latter da vi laga sang med kvasi-litterære virkemidler til hovedfagsfesten.

Å lese Jos diktsamlinger er en spesiell opplevelse. Hans forfatterskap er landskap og musikk; han er Norges Sten Broman, en slags kontrapunktens frontfigur:

Så mye musikk du må ha hørt, ha lest og følt utspille seg over arket, Jo! Det ser ut som om du er kompis med alt som er av komponister og har svingt bratsj-buen over sidene, dels hissig, dels kjærlig, dels drepende analytisk.

I DEBUTEN *Ting og tings skygger* (1980) møter vi den reisende, alltid observerende, registrerende, men lite følende poeten; nettopp så STOFFLIG og TINGLIG som hos de akmeistene du digger så vakkert og fortjenstfullt hos SAMLAGET. Her er du *den anti-metaforiske materialisten*, i følge en anmelder (makan til stygg karakteristikk!!). Samme mann påstår at Eggens tidlige dikt er «blant de minst metafysiske dikt som er skre-

vet» - nåja, DET stemmer!

Mer leiken er du i *Inne og ute* (1982), og mer klar og uklar i *Med klar og uklar stemme* (1982) – allusjonene flommer over – her holdt du helt klart på med hovedfag og hadde forlest deg skikkelig!

Og så, i 1991, roes tempoet igjen, men ikke intensiteten i det du skriver, her tiltales hele tida et kjært «DU», og alt korresponderer med annen kunst: arkitektur og bildekunst, skrivende kolleger og gæliske dikt, og *musikken*, alltid musikken..

Skikkelig forsinka gjenoppstår du som poet i trykt format i 1999 med *Forsinkelsen* – et comeback så ettertrykkelig at kritikerne selv roper høyt hurra. Her har vi sixpencen som verdensspråk og vennlig innvandrer, du er hissig nok ennå med eksempler

på bersekerbitre, nærmest ubeherska solidaritetserklæringer til oppsagte forlagsmedarbeidere (!!!) og du tegner og skriver en GLOBALISERINGS-MONOLITT som er langt ifra sentral-lyrisk.

Og så i 2001, *Forholdninger*, ei bok Arild Linneberg, iallfall, mener tar deg rett inn i medaljestriden i poetenes tippeliga, jf. pressemeldinga vår.

OG DET RADIKALE BOKMÅLET har du med deg overalt, både når du tar en romantisk tønning, er politisk krass eller leiker med språket. Og det er det språket, ikke antall a-endinger, men det radikale, folkelige – POETISKE språket, som gjør at du får prisen, og blomster fra juryen og pene ord og penger på papir av Arne Torp om et øyeblikk.

GRATULERER!

Prisvinner Jo Eggen og Pål Styrk Hansen

JO EGGEN:

En takk for Språklig samlings litteraturpris

I

Det var spesielt hyggelig og ærefullt å motta Språklig samlings litteraturpris for 2003 – en pris som også kommer svært godt med økonomisk, og gir meg pusterom og inspirasjon til det jeg holder på med. Det ante meg også at jeg ville havne i godt selskap, noe som blei bekrefta til overmål da jeg fikk se lista over tidligere prisvinnere, fra Mikkjel Fønhus til Øyvind Berg. I tillegg til en prosaforfatter av spesielt stor betydning for meg, også når jeg skriver dikt, Dag Solstad – han preger ikke minst det jeg nå sitter og skriver – inneholdt lista også navn som peker ut over det skjønnlitterære, som Olav Dalgard og Guttorm Gjessing, folk jeg også har et forhold til, noe som har med bakgrunnen min å gjøre. Begge har forbindelse til det uvanlige miljøet jeg vokste opp i, sammen med brødrene mine, rundt det som en gang het Eidsvoll offentlige landsgymnas. Der bodde vi mellom samnorskmannen Jakob Skauge og nynorskmannen Bjarte Birkeland, på Hagalykkja (som jeg, etter samtaler med min bror Espen og mor, har kommi til ikke er et navn skapt av familien Skauge, men av bøndene på Eidsvoll, som altså lå på en viss avstand fra byen, dvs Oslo, og «løkkene» der).

II

Men hva vil det si å skrive et «folkelig, radikalt bokmål», som jeg har fått denne prisen på 30 000 kjærkomne kroner for, renter av sparepengene til en arbeidsmann på Rjukan, Tomas Refsdal? Juryen nevner en «muntlighet» i poesien jeg skriver. Og jeg forstår av redaktøren i en telefonsamtale vi

har om mange sider ved språk, at han foretrekker betegnelsen «talemål» framfor «folkemål». Men er det jeg nå sitter og skriver, særlig muntlig? Minner det ikke, som sagt, om Dag Solstads kombinasjon av ml-språk-aktige a-endinger med hypotaktiske, ofte kansellistilaktige setninger? Ei side ved den departementale, «teknokratiske» strategien Arne Torp nevnte som uheldig i pristalen, den som vakte så stort opprør mot «samnorsken», er vel, ser jeg nå, Finn-Erik Vinje-linja med sine språkvettregler, sterkt angripi av Georg Johannesen. Den ønsker seg et «greitt» språk, «praktisk», uten trøbbel, folkelig i betydningen «enkelt», for ikke å si antiintellektuelt. Denne linja jeg forbinder først og fremst med Arbeiderpartiet, gjør språket til et reint uttrykk for makt, uten diskusjon, bremser, nøling: «Det er typisk norsk å være god», som Gro sa, en politiker det ikke er så lett å se som ettertenksom.

Den linja jeg sjøl prøver å videreføre ligger i et språk som ikke er så «greitt», som skurrer, er i konflikt, viser bust, som hos prisvinnerne Dag Solstad og Øyvind Berg. Det er et språk som, i motsetning til forstokka nynorsk eller ditto riksmål, kan være både ureint og ufint.

III

Dette er et språk som inneholder mer enn det som er strengt tatt nødvendig. Det fins noe her som ikke passer inn i mer eller mindre underforståtte direktiver for skriftlig framstilling, med den pene hånda så å si, i TV2s nettavis og andre steder, med «en ku» og et minimum av a-endinger («min ku»? Men den som skriver, passer vel på å ikke bli ku-eiende bonde.). Det er noe som motsetter seg ei rasjonalisering, en «konvergens», en annen form for «greihet», et glatt

lederutviklingsspråk som skal imponere.

IV

Er Arbeiderpartiet en oppkomling som skifter ut «framtida» med «framtiden»? Eller: Alle partier over én promille, med mulig unntak for Senterpartiet, rasjonaliserer seg sammen til ett lederutviklingsparti, som er på parti med «framtiden» (med klammeformer til bruk ved spesielle seremonier for herr Hagen og fru Halvorsen)?

V

Ved Eidsvoll offentlige landsgymnas var det mye som ikke var strengt nødvendig. Men far, som var lektor der, og en overbevist tilhenger av Språklig samling (Vi må ha ett språk i Norge, sa han) så det som viktig at lektorkollegiet inneholdt alle språklige hovedfag, også gresk, som den sjarmerende fru Svare satt med. En av grunnene til at vi flytta noe fram og tilbake mellom Eidsvoll og Hamar, var at Hamar Katedralskole fortsatt hadde latinlinje, og den mente han jeg burde gå på, og bli undervist av riksmålsmannen Ludolf Krohn.

VI

I Halvard Leiras Nytt Norsk Tidsskrift-artikkel om Språklig samling er samnorskbevegelsens hovedproblem, ser det ut til, at de ikke klarte å skape fiendebilder av andre parter i språkstriden, eller ikke ville dette. De fikk et identitetsproblem fordi de ikke opererte mot en tydelig «Annen». Men det er jo også noe sympatisk ved dette, og noe fornuftig. Mens jeg funderte på å skrive dette takkebidraget til Språklig Samling, var det ett sitat fra artikkelen jeg visste jeg ville ha med, der Jakob Skauge kommer på banen. Det er følgende sitat fra Jakob Skauge, Magne Aksnes, Lars S. Vikør: Framlegg til samlenormal, utgitt av Landslaget for språklig samling i 1966:

«Før har ordskiptet ofte vært dreve på sterkt følelsesmessig grunnlag. Formålet har vært å mobilisere så sterke kjensler at fornuften blei kopla ut, noe som ikke er så vanskelig i språkspørsmål, for språket er på mange vis bunde sammen med våre sterkeste kjensler.

Resultatet har da også blitt en korstogstemning, med kraftige slagord, lettkjøpte påstander, hånsord og fleip og manglende evne til å forstå motstanderen. Slike tilstander meiner vi er lite forenlige med demokratisk holdning og demokratisk styresett.»

Jeg likte ikke så godt denne formen for radikalt bokmål (kjensler, bunde, meiner), sjøl om radikalt bokmål ellers var det naturlige opplæringspråket for meg ved Vilberg folkeskole. Men det var sikkert ikke så unaturlig for strilen Jakob Skauge. Og bøndene oppover på Tønsakerjordet sa vel «meiner»? Sammen med samnorskvennene sine gjennomskua Skauge de «fines» argumentasjon, som slett ikke er så fin. Ved å bruke ord som «kjensler» viste de at «følelser» er sosiologi, en måte å framstå som bedre enn andre på. Ellers husker jeg knapt nok noe Jakob Skauge sa, sjøl om jeg også hadde ham som tysklærer et halvt år. Det jeg husker er en slags nesten taus latter, ei innvendig humring som fikk korte uttrykk. Skauge delte nok fars skepsis mot det å «beruse seg i ord», «røle», og «rølekopp» (pratmaker?) var andre uttrykk far brukte, sikkert fra hjembygda i Nord-Østerdalen. Begge hadde vært voksne under annen verdenskrig, den noe eldre Skauge var av de lærerne som blei sendt til Kirkenes, de hadde nok gode grunner til å mislike at «fornuften blei kopla ut». Nabokonene mor og Dagny Skauge var aktive i Den Internasjonale Kvinneliga for Fred og Frihet. Fru Skauge var ei tid formann, som det sikkert het da, for den norske avdelinga. Det går også ei linje fra bakgrunnen min til min venn Arild Linnebergs «bastardspråk» – mot diverse «korstogstemninger»:

Det er som om jeg hører tause stemmer som nesten går over i det stedet jeg kommer fra, stemmer som «meiner» noe også om min hang til å være finere enn andre, stemmer som passer på meg. Men sjøl om disse stemmene bruker store ord også, som «demokratisk holdning» og «demokratisk styresett», er det ikke et hegemoni de snakker på vegne av. For meg representerer de det mot-hegemoniet Reidun Høydal mener landsgymnaset var et forsøk på, i en artikkel i Nytt Norsk Tidsskrift, side om side med Halvard Leiras om samnorsken.

Referat fra landsmøtet i Landslaget for språklig samling 15. november 2003

Disse møtte: Pål Styrk Hansen, Vanja Røkkum Jahnsen, Geirr Wiggen, Terje Larsen, Helge Gundersen, Hans-Christian Holm, Elsa Kristiansen, Thomas Hoel, André Stryger, Egil Lyder, Ellen Skolseg, Jon Vidar, Arne Torp, Eric Papazian, Ivar Hundvin.

Pål Styrk Hansen brakte en hilsen til landsmøtet fra Esther Refsdal, Rjukan, som har gitt nye 10 000 kroner til laget. Hun fyller nå 96 år. Han hadde sendt henne blomster og takket i et personlig brev på vegne av landslaget, noe landsmøtet satte stor pris på.

Sak 1. Konstituering, valg av ordstyrer og referent.

Arne Torp blei valgt til ordstyrer, Ivar Hundvin til referent.

Sak 2. Toårsmelding.

Ordstyrer leste meldinga og kommenterte en del punkter. Laget har nå 220 fullt betalende medlemmer, derav 53 pensjonister, 15 studenter og 12 livsvarige medlemmer. I tillegg kommer 98 betalende abonnenter og 606 som får bladet tilsendt gratis (bibliotek, skoler osv.). Bladet sendes ut i 924 eksemplar, og trykkes i noen flere. På spørsmål fra Thomas Hoel om Språkrådet blei det svart at organisasjonsforma der ennå ikke er avklart. Det er derfor uvisst om LSS vil bli med i et eventuelt nytt råd. Geirr Wiggen ga ros for godt arbeid og god kvalitet i bladet. Om medlemskap i et nytt råd skulle falle bort, er det bladet og litteraturprisen som blir viktigst for oss. Toårsmeldinga blei deretter godkjent.

Sak 3. Regnskap.

Eric Papazian la fram revidert regnskap for 2001 og 2002, forløpig regn-

skap for 2003 og budsjettforslag for 2004. Det er bladet som er den største utgiftsposten. I år blei betalingsblankett sendt ut separat som B-post, ikke som vedlegg til bladet. Det ser ut til å ha gått bra, og vi har nå en beholdning på ca. 48 000 kroner inklusiv gaver, derav den fra Esther Refsdal på 10 000 kroner. Men det er før nr. 3 av bladet er betalt. En diskusjon om bladet blei påbegynt men utsatt til sak 7. Regnskap og budsjettforslag blei deretter godkjent.

Sak 4. Medlemspenger og bladpenger.

Disse har ikke vært endra siden 1997. Sentralstyret hadde ikke lagt fram noe forslag. Landsmøtet fant likevel å ville øke satsene noe, og samtidig ta bort den egne satsen for pensjonister. De nye satsene blir:

Medlemmer: kr 250 (en økning på kr 50)

Studenter og skoleelever: kr 125 (en økning på kr 25)

Abonnenter: kr 150 (som før)

Løssalg: kr 50 (som før)

Sak 5. Valg.

Terje Larsen la fram valgnemdas forslag til nytt sentralstyre, som landsmøtet vedtok enstemmig. Det nye styret blir:

Leder: Vanja Røkkum Jahnsen

Nestleder: Arne Torp

Sekretær: Ellen Skolseg

Kasserer: André Stryger

Styremedlem: Thomas Hoel

Styremedlem: Elsa Kristiansen

Styremedlem: Hans-Christian Holm

Varamedlem: Pål Styrk Hansen

Varamedlem: Ivar Hundvin

Varamedlem: Eric Papazian

Det nye medlem til sentralstyret, Hans-Christian Holm, blei valgt til redaktør for bladet Språklig Samling. Landsmøtet ga sentralstyret fullmakt til å peike ut ny valgnemnd. Sentralstyret må og nevne opp ny revisor, den nåverande har bedt seg fritatt. Det blei ikke lagt fram forslag når det gjelder landsstyret, se nedenfor under sak 7. Da situasjonen er usikker for Norsk språkråd vedtok landsmøtet, i samråd med LSS sine representantar her, at disse fortsetter inntil videre. Geirr Wiggen takka de som nå etter mange år får avløsning fra de viktigste sentrale verv etter å ha gjort en fin innsats for laget. Han var glad for at yngre krefter er villige til å ta over. Det er et meningsfylt arbeid det her er tale om. Det krever kvalitet og gir kompetanse, men det følger også mye moro med det! Han ønsket det nye styret lykke til.

Sak 6. Revisjon av prinsipp-program for LSS.

Ordstyrer leste opp et notat mottatt fra Lars S. Vikør, som var forhindra fra å delta. Grunnlaget for drøftinga var ellers framlegget fra Pål Styrk Hansen og Arne Torp, trykt i bladet nr. 3 - 2003. Diskusjonen viste at det var stor semje om å endre det programmet som var vedtatt i 1993 slik situasjonen nå er blitt. Framlegget til nytt program blei stort sett positivt mottatt, men det kom fram en del motforestillinger. Disse gikk m.a. ut på at det kunne være uheldig å nevne bokmålet spesielt, sjøl om det er de såkalte radikale formene i bokmålet som det nå vil være mest aktuelt for laget å arbeide for. Etter en grundig drøfting vedtok landsmøtet å gi det nye sentralstyret i oppdrag å utarbeide et justert framlegg og legge dette fram til høring i bladet.

Sak 7. Framtidig organisasjonsform for LSS.

Pål Styrk Hansen refererte reaksjoner han hadde fått som svar på brevet som var sendt ut med innkalling til landsmøtet, og viste ellers til notatet fra Vikør. Diskusjonen viste at det ikke var stemning for å gjøre drastiske endringer verken når det gjelder navn eller organisasjonsform, bortsett fra at det kom fram tvil om landsstyrets funksjon slik situasjonen nå er blitt. Diskusjonen munna ut i et vedtak om å endre lovene slik at landsstyret går ut, og at navnet på sentralstyret blir endra til **styret**. De nye lovene er gjengitt nedenfor. Det utspant seg under dette punktet en diskusjon om bladet, som etter lovene normalt skal

komme ut fire ganger om året. Diskusjonen dreide seg om det kan være aktuelt å gi det ut som nett-avis. Det er her tale om tekniske spørsmål som ikke alle deltakerne hadde innsikt i. Noe av bladet er kanskje heller ikke egna for nett. Men det er i dag viktig å være til stede på nettet, ikke minst av hensyn til de unge. André Stryger er i ferd med å se på dette når det gjelder tidligere nummer av bladet. Flere var redde for virkningen dersom en sløyfa papirutgava, som nå også går til skoler, bibliotek osv. Det kom fram en tanke om å opprette et eget verv som nettrektor. Det kom også fram en tanke om å søke økonomisk støtte til bladet fra fondet «Fritt Ord», noe den nye lederen ville undersøke nærmere.

Bladet er nå mer et fagblad enn et medlemsblad. Landsmøtet gjorde ikke noe vedtak om bladet, men forutsatte at det nye styret ser nærmere på hva som eventuelt bør gjøres.

Sak 8. Eventuelt.

Ingen saker tatt opp.

Styret i Landslaget for språklig samling 2004–2005

Fra venstre: André Stryger (kasserer), Hans-Christian Holm (styremedlem og redaktør), Thomas Hoel (styremedlem), Vanja R. Jahnsen (leder), Arne Torp (nestleder), Ellen Skolseg (sekretær), Ivar Hundvin (varamedlem). Elsa Kristiansen (styremedlem), Pål Styrk Hansen (varamedlem) og Eric Papazian (varamedlem) var ikke tilstede da bildet ble tatt.

Love for Landslaget for språklig samling

Vedtatt på landsmøtet 10.10.1976 med endringer av 23.10.1983, 1.11.1987 og 15.11.2003.

§ 1. Formålet til Landslaget for språklig samling (LSS) går fram av det prinsippprogrammet som er lovlig vedtatt i organisasjonen. LSS er partipolitisk uavhengig.

§ 2. Dei som deler det synet på språksaka som LSS hevdar gjennom prinsippprogrammet sitt og som betaler medlemskontingent, kan bli medlemmer.

§ 3. LSS gir ut bladet Språklig Samling. Bladet kjem normalt ut fire gonger for året. Landsmøtet fastset abonnementsprisen på bladet. Redaktøren er ansvarlig overfor landsmøtet.

§ 4. Landsmøtet er øvste organet i organisasjonen. Normalt skal det vere landsmøte kvart anna år, men styret kan kalle inn til landsmøte oftare. Dersom minst 50 medlemmer krev det, skal det haldast ekstraordinært landsmøte. Alle som har vori medlem i organisasjonen i minst 3 månader og som har betalt kontingent, kan delta på landsmøtet.

§ 5A. Landsmøtet vel eit styre med slike medlemmer: Leiar, nestleiar, sekretær, kasserar og tre styremedlemmer. Til styret skal det veljast tre varamedlemmer.

§ 5B. Landsmøtet vel redaktør for bladet Språklig Samling. Redaktøren må veljast blant medlemmene eller varamedlemmene i styret. Redaktøren har alltid møterett i styret.

§ 5C. Landsmøtet vel valnemnd.

§ 5D. Landsmøtet vel representantane til LSS i Norsk språkråd.

§ 5E. Landsmøtet fastset prinsippprogram til organisasjonen. Endringsframlegg til prinsippprogrammet kan vedtakast med simpelt fleirtal, men må først vere lagt fram til drøfting i bladet.

§ 5F. Landsmøtet fastset medlemskontingenten.

§ 6. Styret er vedtaksført når minst fire medlemmer er til stades.

§ 7. Framlegg til endringar i lovene krev 2/3 fleirtal på landsmøtet for å bli vedtatt. Framlegg om oppløysing av organisasjonen må ha 2/3 fleirtal på to etterfølgjande ordinære landsmøte for å bli vedtatt. I begge høve skal framlegga først vere lagde fram til drøfting i bladet.

ERIC PAPAZIAN:

Er samnorsken dau?

Samnorsk-tanken og de siste begivenhetene på språkpolitikkfronten

«Samnorsken er daud», skriver ingen ringere enn avtroppende SS-redaktør Arne Torp i nr. 1 i år – rett nok med tillegget «Leve samnorsken!». Bakgrunnen er selvsagt strykninga i år av § 1 b i Lov om Norsk språkråd, om at rådet skal «støtte opp om utviklingstendenser som på lengre sikt fører målformene nærmere sammen». Det virker som om han mener at dette vedtaket representerer et tidsskille for samnorsk-tanken, og at det gir grunn til enten å gi opp hele tanken eller å gi den et nytt innhold, og kanskje gjøre laget om til et lag for radikalt bokmål. Iallfall ser Torp det «... ikkje som realistisk at bokmål og nynorsk skal komme nærmare kvarandre enn det som ligg innanfor dei normalane som er tillatne i dag». Men samnorsk som synonymt med radikalt bokmål har han derimot «... framleis stor tru på som norsk framtidsmål». Den avtroppende formannen har ytret seg i samme retning.

For min del skjønner jeg ikke helt grunnen til dette mismotet, og ser ingen grunn til noen større omlegging av politikken. Om vi blir et reint bokmålslag, har vi mistet vår sjel og kan iallfall ikke kalle oss samnorsksfolk lenger. Og, som det stend i Bokji: Hva gagnar det en mann om han vinner hele verden, men taper sin sjel? Til slike tanker skal vi si, fast og bestemt: «Vik fra meg, Satan!» Det er nesten paradoksalt at et slikt forslag kommer fra nettopp Arne Torp, som er «praktiserende samnorsking» i større grad enn de aller fleste, og skriver omtrent like mye nynorsk som bokmål! Det

er mulig at strykninga av § 1 b gir grunn til å stoppe opp og tenke litt, komme fram til litt større klarhet over hva vi står for, og kanskje fikse litt på programmet vårt. Det har jeg tenkt å gjøre straks. Men den forandrer ingen grunnleggende realiteter i det norske språksamfunnet. Som Torp sjøl innrømmer, er det en rein formalitet «at Staten nå seier endeleg farvel til samnorskpolitikken». I realiteten tok Staten, i skikkelse av Arbeiderpartiet, farvel med samnorskpolitikken for snart 40 år siden, og alt som har skjedd siden, har bare bekrefta at det var det som skjedde i og med Vogt-komiteens innstilling i 1966 og opprettelsen av Språkrådet i 1972. Paragraf 1 b var bare et nødvendig kompromiss for å oppnå «språkfred», men paragrafen var stein dau da den ble unnfanget, og er nå omsider stedt til hvile istedenfor å ligge på paradeseeng som en mumifisert kommunistleder. Det skal vi bare være glade for. Om en paragraf helt uten innhold var alt vi hadde å klamre oss til, så var det virkelig grunn til å gi opp samnorskideen. Men så galt er det vel ikke?

Nå er det kanskje verre enn at Staten bare har tatt farvel med samnorskpolitikken. Av enkelte formuleringer i offisielle skriv kan det faktisk virke som om Staten, eller de som styrer den nå, direkte *motarbeider* denne politikken, altså at Staten nå er mot mens den før var for. Jf. dette utdraget fra Stortingsmelding nr. 9, 2001-2002 (s. 6), her sitert etter Vannebo 2003:291 (merknaad 3): «Tanken på ei slik samansmelting er ikkje lenger aktuell politikk og ikkje vidare tilnærming heller. [...] *Det er eit språkpolitisk mål å hindra ei slik*

utvikling, slik at nynorsk kan tryggja og styrkja posisjonen sin både som eit levande bruksspråk og som eit likeverdig offisielt skriftmål ved sida av bokmålet» (mi utheving). Her står det rett ut at det er et språkpolitisk mål å motarbeide tilnærming mellom målformene, og at tilnærming er en trussel mot nynorsk. Det er litt uklart for meg akkurat hvem dette er et mål for (Bondevik-regjeringa?), og hvor representativt synet er for regjeringa og de politiske partiene, men i alle fall er det litt av et språkideologisk hallingkast.

«Uansett trenger det ikke bekymre oss noe særlig om den nåværende regjeringa skulle være aktiv motstander av tilnærming»

Uansett trenger det ikke bekymre oss noe særlig om den nåværende regjeringa skulle være aktiv motstander av tilnærming. Det hjalp oss ikke noe særlig at regjeringene i sin tid var for tilnærmingspolitikken, og det vil sikkert ikke hindre oss noe særlig om de nå skulle være mot. Riksmålsfolka mista jo ikke motet da det offisielle Norge gikk imot dem, snarere tvert imot, og vi bør ikke være dårligere. Det avgjørende må jo være om vi tror på samnorsk-ideen *sjøl*. Gjør vi ikke det, bør vi nedlegge virksomheten, eller omdefinere målet. Den

styrte tilnærminga mellom bokmål og nynorsk er slutt, og tok slutt alt rundt 1960, og noen snarlig sammensmelting av målformene kan vi se bort ifra. Men det betyr ikke nødvendigvis at *tilnærminga* er slutt, og at målformene ikke vil smelte sammen på *lang* sikt.

Framtidsutsikter og arbeidsoppgaver

Etter mitt syn er de nåværende konservative tendensene i både bokmål og nynorsk et midlertidig tilbakeslag og ingen varig vending i skriftspråkutviklinga. Iallfall ei viss videre tilnærming vil ganske sikkert skje uten noen styring, dels fordi målformene fortsatt vil påvirke hverandre i framtida og – iallfall vil bokmålet påvirke nynorsken – og dels fordi utviklinga i talemålet klart går i en «samnorsk» retning, med en utjamning av dialektene og en gjensidig tilnærming og påvirkning mellom det talte bokmålet og dialektene. En del dialektformer vil ganske sikkert arbeide seg inn i bokmålet, først det muntlige og så det skriftlige, helt uavhengig av nynorsken. En kandidat i dag er *a*-former i pret. og perf. part. av *a*-verb (*a*-former i hunkjønn er alt godtatt). Så ei tilnærming vil det bli, sjøl om vi neppe kommer fram til ett skriftspråk med det første.

På den andre sida er det heller ikke særlig sannsynlig at vi kommer til å fortsette i det lange løp med to nærbeslekta skriftnormaler for ett og samme språk, særlig når talespråket blir stadig mer enhetlig. En samnorsk kommer vi nok fram til, før eller siden, og spørsmålet er bare *åssen* den skal

bli. Og det spørsmålet kan vi influere på, først og fremst ved vår egen språkbruk og agitasjon i dette bladet og i andre fora, dernest gjennom litteraturprisen og en ev. medvirkning i det nye Språkrådet. Én mulighet er at bokmålet tar fullstendig overhånd, kanskje i sin konservative form, og at nynorsken enten blir utradert eller redusert til lokalspråk på Vestlandet og en tumleplass for spesielt interesserte. Tendenser til det ser vi alt i dag, med alle disse studentene som skriver «høgnorsk». Det virker på meg som et tegn på desperasjon: Man har gitt opp å nå et større publikum, og da kan man like godt ha det gøy og eksperimentere litt, med nynorsk modell 1917 og det som verre er. Skulle «høgnorsken» komme utafør akademiet, ser det virkelig svart ut for nynorsken.

Dette er vel en form for «samnorsk» som de færreste av oss ønsker. Oppgaven for oss må derfor først og fremst være 1) å støtte opp om nynorsken, 2) å unngå at bokmålet stivner i sin konservative form, og at dialektformer som er tatt opp i det muntlige bokmålet, slipper til i skrift. Noen tilnærming ut over det som dette innebærer, syns jeg derimot ikke vi skal prioritere, først og fremst fordi det ikke er en aktuell språkpolitikk (om en mer ideologisk motivering, se nedafor). Mao.: Nynorsken bør ikke være et viktig grunnlag for normeringa av bokmålet (og omvendt), men det bør *dialektene* være, siden mange av bokmålsbrukerne er dialektbrukere. Vi bør være for *a*-former i *a*-verb (kasta) i bokmålet primært fordi dialektene og til dels det muntlige

bokmålet har det, ikke fordi nynorsk har det. At de stemmer overens med nynorsk-formene, får være en ekstra bonus. Men vi kan i det minste arbeide for at det iallfall ikke oppstår *nye* forskjeller mellom bokmål og nynorsk, f.eks. ved at skrivereglene forblir de samme og at fremmedord normeres på samme måte i begge målformene. På disse punktene er vel riksmålsfolka våre motstandere nå som før. Nynorskfolk er derimot våre allierte, for de arbeider jo for de samme formene i nynorsk. Det er én grunn til at vi ikke bør bli et reint bokmålslag, for da vil vi støte målfolka fra oss. Og vi er så få at det har vi ikke råd til.

Men samnorsk, hva er så det?

Men er nå tilnærming det sentrale i samnorsk-ideen? Hvorfor er vi egentlig samnorsk-folk? Hva er forskjellen mellom vår språkpolitikk og den til våre to konkurrenter på det språkideologiske markedet, riksmålsbevegelsen og målrørsla? Begge disse har et klart og enkelt mål, nemlig å fremme henh. riksmålet og nynorsken, noe som innebærer å bekjempe den andre målforma, siden de er konkurrenter. Hva «samnorsk» står for, er atskillig mindre opplagt, siden vi ikke kjemper for noen eksisterende språkform. Trengs det i det hele tatt noe alternativ til de to andre organisasjonene? Jeg veit ikke om jeg kan gi noe allmenngyldig svar på disse spørsmåla, men jeg kan iallfall fortelle hvorfor jeg sjøl fortsatt regner meg som samnorsk, med eller uten statsstøtte, og hva jeg legger i begrepet.

«Oppgaven for oss må derfor først og fremst være 1) å støtte opp om nynorsken, 2) å unngå at bokmålet stivner i sin konservative form, og at dialektformer som er tatt opp i det muntlige bokmålet, slipper til i skrift»

Da kan vi ta utgangspunkt i en ting som burde forene alle samnorskfolk, nemlig at vi har sans for *både* bokmål og nynorsk, slik at vi ikke ønsker at det ene skal tyne det andre. Det vil jeg tro skiller oss ut fra de aller fleste tilhengere av Riksmålsforbundets og Noregs mållags politikk, for da er det utelukket å melde seg inn i noen av disse foreningene og dermed aktivt motarbeide det ene eller det andre målet. Kjernen i samnorsk-tanken er altså identisk med grunntanken til den kjente filosofen Ole Brumm: «Ja takk, begge deler!» Og hvorfor er vi for både bokmål og nynorsk? Jo, fordi begge målformene har et talemålsgrunnlag og dermed en eksistens-berettigelse her i landet. De representerer, som Moltke Moe understreket, hver sine «kulturer» eller grupper av det norske språksamfunnet, og det ville være et tap om enten det ene eller det andre skulle bli foretrekket av det andre. Dette momentet syns jeg kommer for lite fram i mange definisjoner av samnorsk-politikken, bl.a. i vårt eget prinsipp-program. Men iallfall for meg er det grunnleggende. Dét er en annen og viktigere grunn til at vi ikke bør bli noen rein bokmålsforening.

Har jeg nå gitt et argument for tilnærming? Nei, like gjerne for en fortsatt tospråkstilstand. Og sant å si så syns jeg for min del at denne tilstanden slett ikke er så ille. Å ha to konkurrerende riksspråk, hvert med en stor variasjon, er ikke så dumt, sjøl om det er litt tungvint og kostbart, ikke bare fordi de som sagt representerer hver sine lokale og sosiale grupper i samfunnet, men også fordi det bidrar til å motvirke forestillinga om Det ene korrekte språket. Riksspråket har atskillig lavere status her, og dialektene atskillig høyere, enn i våre naboland, og det tror jeg vi for en stor del kan takke tospråkstilstanden for. Vi har en mye mindre sentralistisk og mer anarkistisk språksituasjon her enn i nabolandene, der det overleverte riksspråket ikke har noen utfordrer. Her er språklig variasjon noe normalt, i skrift så vel som offentlig tale, f.eks. i kringkastinga eller på norske filmer. Det ser jeg på som en god ting, som

vi bør prøve å bevare og forsvare mot sentraliserings-tendenser under henvisning til hva som er «normalt» ellers i verden.

Derfor haster det heller ikke så veldig med å komme fram til Det ene samnorske språket, slik jeg ser det. En kan heller si det slik at *dersom* det skal være ett norsk riksspråk, så bør det være en mellomting av dagens bokmål og nynorsk. Men iallfall inntil videre bør vi heller gå inn for å forsvare for det første *tospråks-tilstanden* og for det andre en rimelig og realistisk grad av *valgfrihet* innafor hver av målformene. Det første innebærer især å forsvare *nynorsken*, siden den er trua av bokmålet, og det andre innebærer især å forsvare *de radikale formene i bokmålet*, siden de er trua av de konservative. Her har

terer jo samnorsken allerede, i form av dagens bokmål og nynorsk. Men det er en «anarkistisk» eller desentralisert samnorsk, ikke den sentralistiske som vi er blitt berykta for og som navnet «språklig samling» antyder. Den samnorsklinja jeg skisserer, beskrives vel bedre som «splitting» enn som «samling». Så det er mulig vi bør overveie å skifte navn, sjøl om jeg ikke har noe godt forslag å slå i bordet med (om vi skulle ha noe annet med «sam-», hva med «sameksistens»?). På den andre sida er ikke «språklig samling» noe dårlig navn, og det er mulig at vi kan nøye oss med å tøye ordet «samling» litt og tolke det i retning av sameksistens, samarbeid og gjensidig påvirkning mellom målformene, istedenfor krig. I alle fall er det mindre drastisk å skifte navn enn ideologi!

«Her er språklig variasjon noe normalt, i skrift så vel som offentlig tale, f.eks. i kringkastinga eller på norske filmer.»

vi, som bl.a. Torp og det nåværende programmet påpeker, kanskje vår fremste (men ikke eneste!) misjon, for riksmålsfolka vil ta rotta på dem og nynorskfolk flest bryr seg ikke med bokmålet (og om de gjør det, hører ikke bokmålsbrukerne på dem). At en del radikale former er tatt ut av bokmålet, f.eks. jamvektsinfinitever og former som «braut» o.l., er ingenting å gråte over, for disse formene har uansett ikke en sjanse i bokmålet, og knapt nok i dialektene. Det er bare å kvitte seg med daukjøtt eller «ordlistefyll». Vi får heller konsentrere oss om å forsvare de dialektformene som har noen sjanse i bokmålet.

Kan en så kalle dette for samnorsk-politikk? Ja, jeg syns det fortjener navnet, og et alternativ til de to andre språkpolitiske retningene er det iallfall. Etter denne tankegangen eksis-

Prinsipp-programmet

I siste nummer av bladet (nr. 3/03) legger Arne Torp og Pål Styrk Hansen fram noen forslag til endringer i programmet vårt, punktene «Allment verdigrunnlag» og «Skriftspråket». Jeg er enig i at programmet godt kan revideres noe, og jeg har heller ikke noe imot å stryke 1. setning under «Skriftspråket» i det nåværende programmet (om å arbeide for tilnærming), siden jeg ikke syns at tilnærming bør være en hovedoppgave. Men jeg er som sagt mot at vi skal bli et lag for radikalt bokmål. Derfor er jeg mot at vi skal avgrense oss til å «... arbeide for å fremme bruken av de folkemålsnære formene i bokmålet» (1. setning under «Skriftspråket» i forslaget til nytt program). Dette følger heller ikke av det som står «Allment verdigrunnlag». Hvorfor de «folkemålsnære» formene

i bokmålet spesielt? Er de spesielt demokratiske? Det vil antakelig en del potensielle medlemmer lure på. Men det er jo bare å legge til «(i bokmålet) og nynorsken», evt. skrive «begge skriftnormalene» el.l. i stedet, eller beholde den nåværende formuleringa (pkt. 2 under «Skriftspråket»), som er helt grei.

Det bør iallfall ikke formuleres slik at det virker som at det å fremme de radikale formene betyr å motarbeide de konservative. Er vi for et språklig mangfold, er det ingenting galt med *noen* former som blir brukt i skrift eller tale i norsk, bare med at nynorsken blir fortrent av bokmålet og at enkelte prøver å holde de radikale formene i bokmålet utafør. Selv «høgnorsken» er en fargeklatt som vi bør sette pris på, sjøl om det ikke akkurat er noe «folkemål». Ellers syns jeg at vi i punktet om skriftspråket bør si noe om åssen vi stiller oss til *valgfrihet*, som er et karakteristisk trekk ved offisielt norsk skriftspråk og som det helt sikkert vil bli mye strid om i åra som kommer. F.eks. ved å føye til

dette til slutt i punktet:

«LSS ønsker en rimelig grad av valgfrihet i hver skriftnormal fordi det gjenspeiler variasjonen i talemålet og motvirker standardiseringspresset på dialektene.»

Den største mangelen ved det nåværende programmet er punktet «Allment verdigrunnlag», der vi skal forklare hva som driver oss (det burde kanskje hete «Allment språksyn» i stedet, siden vi er en språkpolitisk forening og ikke en politisk eller religiøs). Det som står nå, er alt for knapt. Torp og Hansen har rett nok et forslag til en utvidelse, men det er lite prinsipielt og passer bedre i et arbeidsprogram enn i et prinsipp-program. I stedet bør vi si noe om hva som er viktig for oss, først og fremst åssen vi ser på forholdet mellom *skrift og tale* og mellom *bokmål og nynorsk*. Derfor har jeg et alternativt og noe lengre forslag, der jeg prøver å oppsummere de synspunktene jeg la

fram i det foregående. Jeg foreslår at vi lar punktet begynne som før, men legger til følgende etter «... delta i samfunnslivet»:

«Det innebærer at vi legger mer vekt på at skriftspråket skal gjenspeile talemålet, slik at flest mulig kan identifisere seg med skriftspråket, og på at skriftspråket skal holde tritt med utviklinga i talemålet og ikke stivne i en tradisjonell form, enn på å føre videre en skrifttradisjon. I samsvar med det mener vi at både bokmål og nynorsk har verdi fordi de representerer hver sine lokale og sosiale grupper i det norske samfunnet, og at ingen av dem bør fortrenge den andre. Derfor vil vi forsvare eksistensen av to skriftnormaler inntil utjæmnings-tendensene i talemålet og gjensidig påvirkning mellom skriftnormalene gjør en gjensidig tilnærming og evt. en sammensmelting naturlig.»

Litteratur:

Vannebo, Kjell Ivar: Om rettskrivinga i bokmål – en rapport fra normeringsfronten. I Helge Omdal og Rune Røstad (red.): *Krefter og motkrefter i språknormeringa. Om språknormer i teori og praksis* (Kristiansand: Høyskoleforlaget AS, 2003), s. 285-294.

Post riksmål

Redaksjonen regner det i utgangspunktet ikke for god kutyme å publisere utdrag fra brev til eller fra privatpersoner for å latterliggjøre skrivefeil og annet dårlig språk. Men vi har sett at avisa «Ordet» bl.a. har gjort narr av språket i et brev noen i riksmålsbastionen VG har sendt til noen, så da går det kanskje likevel. Vi velger derfor å gjøre et unntak her ved å publisere et kort utdrag fra et brev noen i ei avis har sendt til noen. Avsenderen skal få lov til å være anonym, men vi kan røpe at det handler om ei avis som blir sponsa av «Selvaag Gruppen».

Vi viser til hyggelig e-post melding med påminnelse til oss om at du ønsker å abonnere på "Ordet". Avisen kommer ut fire ganger i året.. I en egen post sending har du mottatt de to siste utgavene av avisen. Årets siste utgave kommer om en ukes tid. Du vil få den oversendt. Vedlagt følger en innbetalingsblankett på kroner 100,-. Abonnementet gjøres naturlig nok gjeldende for 2004.

OLAV MOMRAK HAUGANN:

Man eller en?

I boka *Språkrøkt og språkstyring* (Samlaget 1979) skriver Alf Hellevik at pronomenet *ein/en* er det vanlige i folkemålet i Norge, Danmark Sverige og på Færøyene. Det er enerådende i engelsk (*one*). I den dansk-norske felleslitteraturen er *man* det vanlige pronomenet, sier han, men alt fra reformasjonstida fins spredte dømer på *en*, særlig hos norske forfattere.

Sigrid Undset ser ut til å bruke *en* gjennomført i mellomalderromanene sine, sikkert fordi hun hadde ei kjensle av at *en* passet bedre enn *man* til den norske språktonen som hun prøvde å gjennomføre.

Jeg er glad for at nå avdøde Hellevik har skrevet dette; flere burde legge seg dette på hjerte. La oss bruke *en*, ikke *man*; det er dessuten samsvar med det

prinsippet som jeg har framholdt i alt jeg har skrevet her i bladet: Nynorsken skal leve videre i bokmålet. Og vi som er med i Språklig samling, vil da fremme folkemålet?!

Styret i LSS 2004-2005

Vanja Røkkum Jahnsen, leder
Arne Torp, nestleder
Ellen Skolseg, sekretær
André Stryger, kasserer
Thomas Hoel, styremedlem
Elsa Kristiansen, styremedlem
Hans-Christian Holm, styremedlem
Ivar Hundvin, varamedlem
Pål Styrk Hansen, varamedlem
Eric Papazian, varamedlem

LSS sine medlemmer og varamedlemmer i Norsk språkråd

Arne Torp (bokmål)
Ellen Skolseg (vara)
Lars S. Vikør (nynorsk)
Rolf Theil Endresen (vara)

Innhold 4 - 2003

- 2** Redaksjonelt: Generasjonsskifte
- 3** Den nye lederen har ordet
- 4** Litteraturprisen til Jo Eggen
- 6** JO EGGEN: En takk for Språklig samlings litteraturpris
- 8** Landsmøtet 2003
- 10** Nye lover for LSS
- 11** ERIC PAPAZIAN: Er samnorsken dau?
- 15** Post riksmål
- 15** EVEN MOMRAK HAUGANN: Man eller en?

Forsidefoto: Gyldendals bildearkiv

Bli med!

Er du opptatt av språkspørsmål? Vil du støtte arbeidet for:

- et folkelig bokmål og et folkelig nynorsk?
- ei gradvis og gjensidig tilnærming mellom de to målformene på grunnlag av det talemålet folk flest bruker?
- rett for alle til å bruke sitt eget talemål uten å bli nedvurdert?
- reell jamstilling mellom bokmål og nynorsk?
- reelle rettigheter for de språklige minoritetene?

Da er Landslaget for språklig samling noe for deg!

Medlemskap og abonnement

Medlemskap i LSS koster kr 250,- pr. år, eller kr 125,- om du er skoleelev eller student. Medlemskap inkluderer abonnement på bladet. Om du bare vil abonnere på bladet, koster det kr 150,- pr. år. Send e-post til lss@start.no, eller skriv til Språklig Samling, Postboks 636 Sentrum, 0106 Oslo.

Bidra aktivt?

Det meste av aktiviteten i LSS dreier seg om bladet og nettstedet. Om du har lyst til å hjelpe til med å lage et enda bedre blad eller være med på å bygge opp det nye nettstedet vårt, er det bare å ta kontakt. Alle slags bidrag er av interesse!
